

მწეველი

1888-1889

«მწეველი» გამოდის თვეში ორჯერ, ყოველი თვის იხუთმეტს და ოც-და-ათ რიცხვებში.

გ ა ზ ე თ ი ს ფ ა ს ი :

«მწეველი»

«მწეველი» რუსული გამოცემით

12 თვეთი	5 მან.	12 თვეთი	6 მან.
6 —	3 —	6 —	4 —

გაზეთის ფულის და ყოველ გვარი წერილების გაგზავნა შეიძლება ამ ადრესით: *взъемаются, въ контору редакцїи „Мѣстѣ“ (Пастырѣ).*

ყველა სტატიები და კორრესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იქნებიან გამოგზავნილნი დასაბეჭდავად, უთუოდ ვრცლად და გასაგებად უნდა იყენენ ავტორთაგან ხელმოწერილნი. ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები შეიძლება ხან-დის-ხან შემოკლებით და შესწორებით დაიბეჭდონ.

სტატია, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარჯით უკანვე დაებრუნოს.

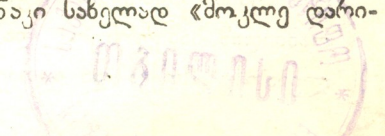
სტატიები მიიღებიან რუსულ ენაზე დაწერილნიც და თარგმნით დაიბეჭდებიან.

სასურველია და საჭიროა, რომ სულიერი მკურნალი იყოს ხორციელი მკურნალიც.

ხალხის ჯან-მრთელობაზე ზრუნვა ყველასათვის, ვინც კი თავის პირად სარგებლობას უპირატესობას არ აძლევს მთელი მამულის კეთილ-დღეობის წინაშე და ვისაც გული შესტკივა სხვის ტანჯვაზე და მწუხარებაზე, — უნდა შეადგენდეს უმთავრესს მოთხოვნილებას, რომელსაც ეჭირვება დაუყოვნებლივი ხელის მიყოფა. ამ საქმეს, დიახაც, ვგრე უყურებენ ყველა საზოგადო ასპარეზზე მოღვაწენი, რომელნიც საზოგადო და სახელმწიფო საქმეების სათავეში სდგანან. ამისათვის ჩვენ უღროვოდ არ მიგვაჩნია რამოდენიმე სიტყვა გამოვსთქვათ ამ საგნის შესახებ საზოგადოდ და განსაკუთრებით სასულიერო პირთაგან ექიმობაზე.

ამ საუკუნის დასაწყისში საზოგადოება კაის თვალთ უცქეროდა და ძლიერ სასარგებლოდ შიანდა სამღვდელთა პირთაგან ექიმობის ცოდნა.

1867 წლამდე ყველა სასულიერო სემინარიებში მოწაფეებს ვალდებულად ჰქონდათ დადგენილი, რომ სხვა საგნებთან ერთად შეესწავლათ პირველ-დაწყებითი სწავლაც ექიმობაზე. თუმცა ამ საგანზე კვირაში მარტო ერთი გაკვეთილი იყო დანიშნული და მასთან ამ საგნის უცოდინარობა არ უშლიდა მოწაფეს შემდეგ კლასში გადასვლას (ყველასაგან ასე ავდებული იყო ეს საგანი), მაგრამ ზოგიერთი მოწაფეები მაინც გულთთ ეკიდებოდნენ ამ საგნის შესწავლას და ამ სწავლით უფრო დიდი სარგებლობა მოუტანეს მათ საზოგადოებას, ვინემ ბერძნული და ლათინური ენების შესწავლით, თუმცა ამ საგნების სწავლება იწყებოდა პირველ კლასებიდანვე და დღეში, თითქმის, ორ-ორი გაკვეთილი იყო თითო კლასში, და ამ საგნებში ცუდი ბალის მიღება მოსწავლეს კლასიდან გამორიცხვას უქადოდა. ბარდა ამისა უწმიდესი სინოდი დიდ ყურადღებას აქცევდა ხალხის ჯან-მრთელობის საქმეს და ცდილობდა, რომ მღვდლების დამზარებით ხალხისათვის შემწეობა აღმოეჩინა ავადმყოფობის დროს. 1810 წელში უწმიდესმა სინოდმა გამოსცა ასი ათასი წიგნაკი სახელად «მოკლე დარი-

გება ადვილად წამლობისათვის მრავალ გვართა შინაგანთა და გარეგანთა სნეულებათა». ეს წიგნი, უშალლესი ბრძანებით, შეადგინა ერთმა მაშინდელმა გამოჩენილმა ექიმმა კამენეცკიმ. ეს კარბადინი დაურიგეს ყველა ეკლესიებს და მღვდლებს შორის ექიმმა პ. კლაპიტანოვმა დიდის გაჭირვებით გადმოთარგმნა ეს წიგნი ქართულს ენაზე და 1828 წელს 1500 ცალი დაიბეჭდა მოსკოვის სინოდალნი კანტორის სტამბაში. საქართველო-მცრეთის სინოდალნი კანტორამ თითო ცალი ამ წიგნისა დაურიგა ჩვენს ეკლესიებს და მღვდლებს. წიგნი ღირდა 40 კ. თუცა ამ წიგნს დღეს დიდი მნიშვნელობა აღარა აქვს, რადგან 1828 წლიდან ექიმობის სწავლამ და დაწახივი წასდგა წინ, მაგრამ მითი დღესაც ბევრი სარგებლობენ მაყრუებულ საფლებში.

აგერ ერთი საუკუნე თავდება. ექიმები შესაჩინევად მრავლდებიან, განათლებაც წინ მიდის, მაგრამ ხალხის მუსრვას და ტანჯვა-წვალებას სულ უზრალა სნეულებათაგან თუ ემატება, თორემ არასფერი არ აკლდება. ექიმები ამტკიცებენ, რომ მკურნალთა და აფთექების გამრავლება შეამცარებს სხვა-და-სხვა სნეულებათა, მაგრამ ამ გვარი მათა მოსახრება ყოველთვის მართალი არ არის.

1867 წლის დამდეგს სულ სხვა თქალათ დაუწყეს ცქერა ექიმობის სწავლების საქმეს სასულიერო სემინარიებში. აღმოჩნდნ ისეთი უკუნურნი და ხვარე აზრის მექონე პირნი, რომელნიც ამტკიცებდნ, რომ ზოგიერთი სემინარიელების ცუდი მიმართულების და მათი მღვდლად წაუსვლელობის მიზეზი სულ ექიმობის შესწავლაა. ზოგნი კი ამტკიცებდნ და გაიძახოდნ, რომ ფულები ბევრი იხარჯება სემინარიებში ამ საგანზე და სარგებლობა კი არა სჩანს რაო. შეველამ ვიციოთ, რომ როცა საზოგადოების აზრი და მსჯელობა, რომელიმე მიზეზისა გამო, სუსტდება და უკუღმა მიდის, მაშინ რაც უნდა ხვარე აზრი წარმოასტქვას ენაზე, თითქმის ყველანი ბანს აძლევენ მასს და ეთანხმებიან და იმის განხილვაში არაფერ შედის, თუ რამდენათ მოსაწონი და სასარგებლოა ეს აზრი. სწორეთ ასე დაემართა საქეიმო ნაწილის სწავლის საქმესაც სემინარიებში. შიზბათ დასძახეს ყოველის მხრიდან: «განაძვეთ ექიმობის სწავლა სემინარიებში, გამოარაცხეთ სემინარიის პროგრამიდან სამეურნეო და საოჯახო საგნების სწავლება!» იოქვა და გათავდა. ბამოაძვეეს ამ საგნე-

ბის სწავლება სემინარიებისათვის ახლად შედგენილ პროგრამიდან. ამ საგნების მაგიერ გააძლიერეს ბერძნული და ლათინური ენების სწავლება და იმედი ჰქონდათ, რომ მათი შესწავლა გაუსწორებდა მოწაფეებს ხასიათსა და ყოფა-ქცევას. სამშობლო რუსული ენის შესასწავლად კი ერთი გაკვეთილი იყო დანიშნული კვირაში (ჩვენი ქართული ენის ხსენება ხომ სულ აღარ იყო). აგერ ოც წელიწადზედ მეტი გავადა და სასულიერო სემინარიებში მოწაფეთა ცხოვრებაში და სწავლა-ვანათლებაში შესამჩნევი არა გვინახავს რა. მოსწავლეთა მიმართულება არ გაუმჯობესებულა. ამ დროის სემინარიელები რომ უწინდელ სემინარიელებთან შევადაროთ, დიდ განსხვავებას ვერ ვგვხვდებით პირველებში. ჩვენ აქ, რასაკვირველია, არას ვამბობთ იმათზე, რომელნიც სემინარიაში სწავლის დამთავრების შემდეგ უმაღლეს სასწავლებლებში შესულან და იქ დაუმთავრებიათ სწავლა-განათლება. ამ პირთა ღრმა განათლებას, შესანიშნავ ნიჭს და ცხოვრების სარბიელზე მრავალ გვარ მოღვაწეობას ყველანი ხედვენ...

დიდთ პატივცემულმა და ღრმად განათლებულმა სინოდის ახალმა მღერ-პროკურორმა ბ. კ. პ. პობედონოსცევმა ამ თანამდებობის მიღებისა თანავე თავისი განათლებული ყურადღება მიაქცია, სხვათა შორის, ხალხის ჯან-მრთელობის საქმესაც და მოინდომა შეეტყო, თუ რა სარგებლობა მოუტანა საზოგადოების ჯან-მრთელობის საქმეს სასულიერო სემინარიებში ექიმობის სწავლებამ. ამ მიზნით ბ. პობედონოსცევმა მიმართა ეპარქიების ყველა მღვდელთმთავრებს და სთხოვა მათ ეცნობებიათ მისთვის, თუ რომელმა სამღვდელთა და საეკლესიო მოსამსახურეთაგანმა სახელდობრ რა მოღვაწეობა ჩაიდინა და დღესაც მოღვაწეობს ხალხის ჯან-მრთელობის საქმეში. თუმცა დღემდისაც არ არის ყველა ეპარქიებიდან ამ გვარი ცნობები წარდგენილი, მაგრამ, რაც ცნობებიც წარდგინდა, იქიდანაც ცხადათ დაინახავს კაცი, თუ რა დიდი მოღვაწეობა ჩაუდენია და დღესაც სხადის ჩვენი სამღვდელთაგან ხალხის ჯან-მრთელობის საქმეში. ამ ცნობების შეკრების შემდეგ მრავალი პირი დარწმუნდა, რომ ექიმობის სწავლება სემინარიებში აუცილებლად საჭირო ყოფილა, თუ გვინდა, რომ სულიერნი მკურნალნი იქმნენ იმავე დროს ხორციელნი მკურნალიც. ამიტომ დღეს ყველგან ცდილობენ, რომ ჩვენ სასულიერო სემინარიებში შემოიღონ ხელ-ახლად ექიმობის სწავლება.

ზანსაკუთრებით დიდ გაჭირვებაში არიან სოფელელები სხვა-და-სხვა სწეულებათაგან. სოფელში ყველას არ შეუძლია საჭიროების დროს მოუწოდოს ექიმს, რადგან ეს უკანასკნელი ძლიერ ძნელი საშოვარია. სოფლის ხალხზე არც ერთი თანამდებობის პირი არ არის ისე დაახლოვებული, როგორც სულიერი მოძღვარი. თავისი მოძღვრისა დიდი ნდობა აქვს მრევლს და ყოველი გაჭირვების და დაღუპვის დროს მასთან გაბრუნების რჩევისათვის. ამიტომ ხალხის ჯანმრთელობის საქმე ერთი ორად გაადვილდება, რომ მასში მონაწილეობას მიიღებდნენ სოფლის საეკლესიო კრებულნი, რომელთაც, თვით მაცხოვრის სიტყვისაებრ, ედებათ ვალად შემწეობა აღმოუჩინონ ამგვარ სწეულთა და გაჭირვებულთა: «უძღურთა განკურნებდეთო», — უბრძანა მაცხოვარმა თავის მოციქულებს. სამწყსონი ხშირად მიმართვენ ხოლმე თავის მწყემსთა შემწეობის და დარიგებისათვის ამგვარ შემთხვევაში. ზოგნი მწყემსნი დიდის ხალისით აკმაყოფილებენ ხოლმე სამწყსოთა ესრეთ თხოვნას და ცდილობენ, აღმოუჩინონ მათ ყოველ გვარი შემწეობა, რაც კი შეუძლიათ. მაგრამ მღვდლის შემწეობა ამ საქმეში მოითხოვს მისგან ჯერ, რასაკვირველია, საექიმო ცოდნას და მერე ნივთიერ შემწეობასაც, ურომლისათაც საჭირო წამლების მოპოვება არ შეუძლია. თუ ეს ორივე პირობა დაკმაყოფილდა, მაშინ გლახებისათვის შემწეობა საექიმო საქმეში სასურველად დაგვირგინდება. რაც შეეხება პირველს პირობას, დღეს მიღებულია ზომები მის დასაკმაყოფილებლად და ეკლესიის მწყემსნი მოკლე ხანში იმდენად შეიძენენ საექიმო ცოდნათა, რომ ადვილად შეეძლებათ პირველი შემწეობა მისცენ თავიანთ ავთომყოფ სამწყსოს. მაგრამ ეს არ კმარა, — საჭიროა დაკმაყოფილდეს მეორე პირობაც, — რაც სრულიად დამოკიდებულია საზოგადოებაზე და მართებლობაზედ, რომელნიც უნდა მიეშველონ ამ საქმეში სასოფლო საეკლესიო კრებულთა. რაღა თქმა უნდა, რომ როგორც საზოგადოება, აგრეთვე მმართველობაც უნდა დაუყოვნებლივ შეუდგენ სამღვდლოებასთან ერთად გლახების სხვა-და-სხვა სენთა და ავთომყოფობათა წინააღმდეგ მოქმედებას. არის კიდევ ერთი გარემოება, რომელნიც სასულიერო განათლების მოყვარეთ და მოსურნეთ შეუძლიათ დაასახელონ დამაბრკოლებელ მიზეზათ მღვდლის და მისი მგდავითნებისათვის ექიმობის საქმეში. ეს განსაკუთრებით მათი პირ-და-პირი მოვალეობა, ვითარცა სასულიერო მკურნალთა, რის

აღსრულებაც მათგან მოითხოვს იმდენ დროს, რომ სახორციელო მკურნალობისთვის მათ დრო აღარ რჩებათ. ზარდა ამისა როგორც მღვდელთ, აგრეთვე მათ მგდავითნეთ ჰყავთ თავიანთი სახლობანი და აქვთ საოჯახო საქმეებია, რომელნიც მოითხოვენ დიდ მზრუნველობას. ნუ თუ ყველაფერი ალაღ-ბედზედ უნდა დააგდონ მათ? მანა ამდენი მოთხოვნების დაკმაყოფილებას შესძლებენ ისინი ჯეროვანად? ჩვენ გვგონია, რომ უწმ. სინოდმა, როდესაც დაადგინა სემინარიაში საექიმო მეცნიერების შემოღება, ეს კითხვებიც განიხილა და ჰპოვა ეს ორი საქმე — სულიერი და ხორციელი მკურნალობა — ადვილად მოსათავსებლად ერთმანეთში. მართლაც ვის შეუძლია უარჰყოს მჭიდრო კავშირი ხორცსა და სულს შუა. წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენ იძულებული ვიქნებით უარ გვეყო ყველა ის თქმულებანი, რომელნიც მოგვითხოვენ მრავალ გზის განკურნებას წინასწარ მეტყველთა, მოციქულთა და განსაკუთრებით მაცხოვრის მიერ სხვა-და-სხვა სწეულებით შეპყრობილ ავთომყოფებისას. მიცით აგრეთვე, რომ იუდეულთა მღვდლების მოვალეობას შეადგენდა განკურნებულ კეთროვანთა ჯანმრთელობის შემოწმება. მაშასადამე ისინი გარდა სულიერ სწეულებათა მკურნალებდნენ ხორციელსა სწეულებათაც. ამისათვის ჩვენმა თანამედროვე მღვდლებმაც სულიერ მკურნალობასთან უნდა შეაერთონ აგრეთვე ხორციელი ექიმობაცა.

ყველა ზემო მოყვანილი სიტყვებიდან ცხადია, მღვდელს არა თუ არა აქვს უფლება და არ შეეფერება ხორციელი მკურნალობა, როგორც ამას ზოგიერთნი უფურად ფიქრობენ, არამედ მისი პირ-და-პირი ვალაია მოეხმაროს თავის სულიერ შვილს, სამწყსოს როდესაც იგი ავთომყოფობით იტანჯება და წვალობს. ჩვენი საკუთარი გამოცდილებით დაერწმუნდით, რომ ის მოძღვარი, რომელიც ავთომყოფობის დროს ეხმარება თავის სამრევლოს, უფრო მომეტებულად პატივცემულია თავიანთ მრევლთაგან. მინ არ იცის, თუ რა საქმე ჩაიღინეს ჩვენ საქართველოში ფრანგის პატრებმა, რომელთაც ექიმობის სწავლა ჰქონდათ მიღებული. მინ არ იცის, თუ რა დიდი გავლენა აქვს ფრანგების მისიონერებს ევლოურ ხალხთა შორის. შემდეგ ჩვენ დაწვრილებით მოველაპარაკებით მკითხველებს, თუ რა ზომები უნდა იხმარონ სამღვდლო პირთა, რომ თავიანთ სამწყსოთა ჯანმრთელობის საქმეს სასურველი ნამყოფი მოუტანონ.

დებ. დავით დამბაშიძე.

სახელმწიფო მუხრანის და მრეწველობის ნაწარმობათა

ქ ა მ ქ ა ს ი ი ს ბ ა მ ო შ მ ე ნ ა

1888 წელს.

გამოყენის წესები და პროგრამა.

პ რ ო ზ რ ა მ მ ა . *)

განყოფილება I: ხვნა-თესვის ნაწარმობები.

გუნდი 1. პურეული მცენარე: ხორბალი, ქერი, სიმინდი, ფეტვი, ღომი ბრინჯი (ჩალთუქი), ასლი (აქარა), შერია და მისთანანი, თითო ფუთზედ არა ნაკლები, მათთან მთლად შემოსილი წვრილი ძნები. ბრინჯი, ასლი, ღომი და ფეტვი უნდა წარმოადგინონ დაღერლილიც და დაუღერლავიცა. ბზე და ნამჯა.

შენიშვნა. წარმოდგენილი პურეულის ნიმუშები, რამდენადაც-კი შესაძლოა, იმ სახისანი უნდა იყვნენ, როგორც ბაზარში მოაქვსთ მაწარმოებლებს გასასყიდად. ამას გარდა სასურველია, რომ ყველაგვარი პურეული მცენარე, შეძლების-და-გვარად, დაწმენდილი და დარკვეული იყოს, უცხო თესლი არა ერიოს-რა და ყველა რიგი თავანკარ ნიმუშს წარმოადგენს. ამასთან სარწყავისა და ურწყავის პურეული ცალკე-ცალკე უნდა იყვნენ წარმოდგენილნი.

გუნდი 2. საქონლის საკვები მცენარეული. თესლი და წვრილი კონები იმ ბალახებისა, რომლის მოყვანას მისდევენ უკვე, ანუ რომელთა მოყვანა სასარგებლოა: იონჯა, კონდარი, უგრეხელი და სხვა ბალახეულის თესლი მიიღება არა ნაკლებ ათი გირვანქისა და მასთან ამ ბალახების კონები, ყვავილობისას მოჭრილია.

გუნდი 3. გამხმარი საზეთე მცენარეთა ნიმუშები: გუნჯუთისა, გენაგელჩაქისა, სელისა კანაფისა, ბოლოკასი და სხვ. ზეთის-ხილის ნაყოფი. (ამ მცენარეთა თესლი და ზეთის ხილის ნაყოფი ათ გირვანქაზედ არა ნაკლები, იმ სახედ, როგორც ბაზარში იხილება).

გუნდი 4. მცენარენი, რომელნიც ძაფისთვის მოჰყავთ. ბამბა; ძაფები ყველა მისი ჯურისა—აქაურისა და უცხო ქვეყნის ნაწარმოებისა, დაწმენდილი და დაუწმენდავი, მასთან ნაჩვენები უნდა იყოს, რომელ მანქანაზედ არის დაწმენდილი. ძაფები (ბეწვები) და თესლი უნდა წარმოადგინონ, ყველა ჯურისა არა ნაკლებ ათი გირვანქისა. რამი (სართავი კინკარი), კანაფი, სელი და სხვ. თითო კონა გაკეთებული და გაუკეთებელი.

გუნდი 5. თამბაქო. შოთოლ-ფოთოლი თამბაქოს ნიმუშები, თავი და მდარე ხარისხისა.

შენიშვნა. ფოთოლ-ფოთოლი თამბაქო უნდა გამოიგზავნოს ნაკრულებად, ცალებად და საზოგადოდ იმ სახით, როგორც შექარავენ ხოლმე შესანახად და გასაგზავნად. თამბაქოს თესლი თავი და მდარე ღირსების თვითეული ერთი მეოთხედი გირვანქა.

გუნდი 6. სამღებრო მცენარეული: ენდრო და სხვ. — განგებ მოყვანილი და ველურად მოსული. ყველა ჯურის საღებავი, რომელიც ამ მცენარეთაგან კეთდება.

გუნდი 7. თხზულებანი, მიწის ნიმუშები, სხვა-და სხვა ჩიეთეულობათა ანალიზი (დასხნა) და სტატისტიური ცნობები, მიწათ-მოქმედების ნაწარმოებისა, სარწყავად გაყვანილი არხებისა და სამუშაოთა გეგმები, მიწის წარმოების რუკები და სხვა. მიწათ-მოქმედებისათვის მანე მწერთა კრებულები, შალათა ბალახები, რომელნიც პურეულსა და სხვა მოსაგებლს მოერგვიან და აფუჭებენ (თესლი და თეთორნ მცენარე, ყვავილობის დროს მოჭრილი).

განყოფილება II: ბალახისა და მუხრანის ნაწარმობები.

ა. ხილეულის ბალახისა.

გუნდი 8. ყველა ჯიშის ხილეული ხეებისა და ბუჩქების ნიმუშები: ნათესი და ამოსული ხეხილი: სამყენი სრულ შტამბოვანი (დიდრონი) და ნახევარ შტამბოვანი (მომცრო) ხეები და ბუჩქები, წესიერად მოვლილი; მომცრო ტანისა და ფორმიანი ხეხილი ამ გუნდის ყველა ჯიშის ნიმუში ერთილამ ხუთ ცალამდის უნდა წარადგინონ.

გუნდი 9. სხვა-და სხვა ჯიშის ხილი, ხალია ადგილისა და ადგილობრივი სახელის ჩვენებით, ყველა გვარისა ხუთ გირვანქაზედ არა ნაკლები.

*) იხ. «მწყემსი»-ს № 5.

გუნდი 10. შესანახად მომზადებული ხილი: და-
ჩირული—ყველა რიგისა გირვანქაზედ არა ნაკლები:
ჩადებული, მურაბად მოხარშული, ყველა გვარისა ორ-
ორ გირვანქაზედ არა ნაკლები. ბაქმანი, მაშარაბი და
სხვ. თითო—გირვანქაზედ არა ნაკლები.

გუნდი 11. ხეხილისა და ხილეული ჯაგნარის
თესლეული, ყველა გვარისა თვითო გირვანქაზედ არა
ნაკლები.

ბ) დეკორაციული ბაღოსნობა.

გუნდი 12. ამოსული და დათესილი ნიმუშები
ღვის გვარი და ფოთლოვანი დეკორაციული ხეებისა
და ჯაგებისა.

გუნდი 13. დეკორაციული ხეებისა და ჯაგების
ნიმუშები, რომელნიც გარეთ ჰაერზედ იზრდებიან,
აგრეთვე გარეთ ჰაერზედ მოხარდი ერთ-წლოვანი და
მრავალ-წლოვანი ყვავილიანი მცენარისა.

შენიშვნა. ექსპონენტებს ნება აქვსთ გამოჰყონონ სა-
კონკურსოდ აგრეთვე არანუერვის და ფეხის მცენა-
რენი, მაგრამ მათი მოვლა-კი პატრონების მოვა-
ლიობა იქნება.

გუნდი 14. დეკორაციული მცენარეობის თესლე-
ბი ყველა რიგისა სამ მისხალზედ არა ნაკლები.

გ) მებოსტნეობა.

გუნდი 15. ბოსტნის მწვანეული და სხვ. მოსა-
ვალი ახალი.

გუნდი 16. იგივე ნაწარმოები შესანახად მომზა-
დებული; გამხმარი ბოსტნეული, მწვანილი და ჩადე-
ბული მწნილები.

გუნდი 17. საბოსტნე მცენარეთა თესლეული
ყველა რიგისა თვითო მეოთხედ გირვანქაზედ არა
ნაკლები.

გუნდი 18. სამკურნალო (საფთაიქო) მცენარე-
ბი—გარეული და შინაური მოყვანილი, რამდენიც მათ
წარმომადგენლებსა ჰსურთ.

გუნდი 19. იარაღი, ავეჯი და მოწყობილობა,
რომელნიც-კი იხმარებიან ნაყოფისა მცენარეების მო-
ვლის დროს, ან ნაყოფის მოკრებისათვის, შენახვისათვის,
გზად გამგზავრებისთვის, დაწმენდისთვის და ხილისა
და მწვანეულის გახმობისთვის. ჰველა ამ საგნების
მოდლეები.

გუნდი 20. სურათები—ნახატი და ფოტოგრაფი-
ული ხილისა და ბოსტნეულისა, კლერტის ნაწილითა
და ფოთლებით. ხეხილის ბაღებისა და ბოსტნების
გვეგები და აღწერანი. სამეცნიერო ანუ სააღებ-მიცე-
მო აზრით დასაფუძნებელი, ბაღოსნობის სკოლის
პროექტები და სავარაუდო ანგარიშები. მთელი მხრი-
სა ანუ რამე ადგილის ბაღოსნობისა და მებოსტნეო-
ბის აღწერა. ბაღოსნობისა და მებოსტნეობისთვის
მაენე მწერთა აღწერა და მათ წინააღმდეგ საშუალებ-
ბის ჩვენება; აგრეთვე სხვა თხზულებანიც, რომელთა
მიზანი ადგილობრივი ბაღოსნობისა და მებოსტნეობის
წარმატებაა.

შენიშვნა, მე-19 გუნდში რუსეთისა და უცხო ქვეყნის
ფირმებსაც შეუძლიანთ მონაწილეობა მიიღონ.

განყოფილება III: მეღვინეობა.

გუნდი 21. სხვა-და-სხვა ღვინის ნიმუშები, კვე-
კასიაში და კასპიის-იქითა თემში ნაკეთებისა, ყველა
გვარისა ორ-ორ ბოთლზედ არა ნაკლები.

გუნდი 22. ღვინისაგან ნაწარმოები: ჭაჭის არა-
ყი, ძმარი, ღვინის მარილი, გამხმარი სადედები და სხვ.

გუნდი 23. იარაღი და მომართულობა დასაწუ-
რავად, დასადუღებლად, გამოსაყენებლად, გადასაღებ-
ლად, გასაწურავად, დასახრჩოლებლად და შესანახად
როგორც ღვინისა, ისე მისგან ნაწარმოებისა. გოგირდის
შესაყრელი საბერელები, ობისა და სხვა ვაზის სნეუ-
ლებისათვის წამლის შესახმელი პულვერიზატორები
(შხაპუნები); ინვეტორები, ფილოქსერის მოსასპობად
რომ იხმარებიან. ყველა სხვა მომართულობა და წერი-
ლი იარაღები, რომელნიც-კი მევენახეობაში და
მეღვინეობაში იხმარებიან; მარნებისა და სხვა მეღვი-
ნეობისთვის საჭირო მომართულობის მოდლე-
ბი.

გუნდი 24. ღვინის გამოსაძიებელი იარაღები.

გუნდი 25. რაიმე სნეულებისაგან ანუ მწერისა-
გან გაფუჭებული ვაზის ფოთლებისა, რქებისა და ფე-
სების ნიმუშები. კრებული იმ მწერთა და სხვა მჭამე-
ლთა, რომელნიც ვაზისათვის მაენენი არიან ანუ მათი
სურათები; სნეული (წამხდარი) ღვინის ნიმუშები, მათი
სნეულების ჩვენებით.

შენიშვნა, მე-23 და 24 გუნდში ექსპონენტად ყოფნა
რუსეთისა და უცხოეთის ფირმებსაც შეუძლიანთ.

განყოფილება IV: მეაბრეშუმეობა და მეფუტკრეობა.

ა) მეაბრეშუმეობა.

გუნდი 26. იარაღები და მოწყობილობა ჭიის გამოკვებისათვის.

გუნდი 27. ჭიის პარკი: გადარჩეული, გადურჩეველი, გამხმარი და გაქაჯული.

გუნდი 28. თესლი პარკუჭებში პეპელიანად და აგრეთვე შემზადებული. თესლის შესამზადებელი იარაღები და მოწყობილობა.

გუნდი 29. იარაღები და მომართულობა, რომელნიც ჭიის პარკის გახმობისათვის, გადარჩევისათვის და ჩაწყობისათვის იხმარებიან.

გუნდი 30. აბრეშუმი; თვითონ მეაბრეშუმეთაგან ამონახვევი ხელით ამოსახვევზედ და ფაბრიკულ მანქანებზედ. აბრეშუმის ამოსახვევი იარაღები და მოწყობილება. ამონახვევი აბრეშუმის ნარჩენები.

გუნდი 31. დართული აბრეშუმი: შინაურულად, ნახევარ ქარხნულად და ქარხნულად. აბრეშუმის დასართველი იარაღები და მოწყობილობა.

გუნდი 32. აბრეშუმი: დაძახილი, საკერაე და საქარგაე. აბრეშუმის დაძახვისათვის იარაღები და მომართულობა.

გუნდი 33. აბრეშუმის ფარდები: შინაური შეღებილი და ქარხნებში შეღებილი აბრეშუმი. აბრეშუმის შესაღები იარაღები და მორთულობა.

გუნდი 34. მეაბრეშუმეობის ხელობის ამხსნელი და მაჩვენებელი კრებულები, სქემები, სურათები, თხზულებანი და დასახმარებელი საშუალებანი მეაბრეშუმეობის შესასწავლებლად.

გუნდი 35. მეაბრეშუმეობის მრეწველობა.

ბ) მეფუტკრეობა.

გუნდი 36. სკები და იარაღები.

გუნდი 37. თაფლი, ცვილი და ცვილის ნაწარმოები.

გუნდი 38. თაფლის მქონე მცენარეთა გერბარიები. მეფუტკრეობის ხელობის ამხსნელი და მაჩვენებელი კრებულები, სქემები, სურათები, თხზულებანი და სხვა.

განყოფილება V: რძის მეურნეობის და საქონლის ნაწარმოები.

ა) რძის ნაწარმოები.

გუნდი 39. რძე, რძის ნაღები, მაწენის ნაღები, ხაჭო, მაწონი და სხვ.

გუნდი 40. კუმისი, ქეფური და რძის არაყი.

გუნდი 41. ერბო, ადგილობრივი წესით და ევროპიულად ნაკეთები.

გუნდი 42. ყველი ევროპიულად მომზადებული, ყველა გვარისა თვითონ კვერეულზედ არა ნაკლები.

გუნდი 43. ყველა გვარი ყველი ადგილობრივი წესით გაკეთებული, აგრეთვე შორი, ქორათანი, კუ: რუტი და სხვ. თვითვეული შირვანქაზედ არა ნაკლები ყველები შეიძლება იმ ქურჭლით წარმოიჭზაგნონ, რომელშიაც აკეთებენ.

გუნდი 44. დერიტა (მაჭიკი) და დერიტის დედა. ერბოსი და ყველის საღებავები და სხვა ნივთიერება, რომელსაც ამ ნაწარმოებს ურევენ.

გუნდი 45. ცალკე მეურნეობათა აღწერა, სურათები, გეგმები, მოდელები, ნახატები ყველის ქარხნებისა, ფერმებისა, საქონლის ბოსლებისა და სხვ. საძოვრების აღწერა. საძოვრის ბალახების გერბარიები (გამხმარი ბალახების კრებული.)

გუნდი 46. რძის მეურნეობის იარაღები და მოწყობილობა, რომელნიც იხმარებიან წველისთვის რძის გადასატანად და დასაყენებლად. საღებავები. ყველის საკეთებელი იარაღები, რძის ნაწარმოების საზიდი და შესანანი ქურჭელი: თუნუქისა, კათხები, ყუთები, ტიკები, გუდები და სხვა.

გუნდი 47. რძის გამოსაძიებელი და გამოსაკვლევი იარაღები.

შენიშვნა. მე-46-და 47 გუნდში მონაწილეობის მიღება შეუძლიანო რუსეთისა და უცხოეთის ფირმებსაც.

ბ) ზირუტევი საქონლის ნაწარმოები

გუნდი 48. მატყლი, ბეწვი, ჯაგარი, თხისა და თივთიკი.

გუნდი 49. და სიმსუქნე.

გუნდა 50. კომლში გამოყენილი (ლორი) და ჰაერზედ გამხმარი ხორცი (ჩაჩხი), ყველა გვარი შინაურ პირუტყვისა; ჩადებული ხორცი (კონსერვები): ყაურმა, ჩაჩხი, აპურტ და სხვა.

შენიშვნა. მე-48, 49 და 50 გუნდის ნაწარმოები თვითვეული რიგისა სამ გირვანქაზედ ნაკლებს წარმოადგენა არ შეიძლება.

განყოფილება IV: მეტყეობა.

გუნდა 51. ხას ჯიშები და შინა მრეწველობაში სახმარი ხეები, კუნძებად, და გერბარიული ნიმუშები ბუნებითად მოზარდისა და ხელოვნურად გაშენებული ტყეებისა. ამ ჯიშების თესლი.

გუნდა 52. ტყის მოხმარების ნიმუშები: კორძები, მორები, შპალები, სალტები, რკლები და საზოგადოდ ხიდგან ყველა მარტივი ნაწარმოები. მეკათხეობის ნაწარმოები; ნახშირი.

გუნდა 53. გამხმარი ხის ნაწარმოები; ტყავის მოსაქნელი მასალა; ბუნებითად მოზარდი ტყის ნაწარმოები ადამიანის საქმელად და წამლად ხმარებული.

გუნდა 54. მანქანები და იარაღები, რომელნიც ტყის წარმოებაში იხმარებიან. მოდელები გეგმები, ნახატები და ფოტოგრაფიული სურათები იმ მოწყობილობისა, რომელნიც ტყისა და მისი ნაწარმოების მოხმარებაში არიან სახარგებლონი.

გუნდა 55. ცალკ-ცალკე ტყისა და ტყის მეურნეობის აღწერილობანი, ტყის რუკები, პროექტები იმისთანა ტყის გაშენებისათვის, რომელნიც მეწყერებისა, ფლანტების და სხვა მისთანათა შესამაგრებლად არიან სახარგებლონი; აგრეთვე სხვა გვარი სამეცნიერო შრომა ამ ქვეყნის მეტყეობის შესახები.

გუნდა 56. ტყის მანე მწერებს კრებული და აგრეთვე ტყის ხეებისა ბუჩქების ის ნაწილები, რომელნიც რაიმე სენისაგან არიან გაუტყვებულინი.

განყოფილება VII: მეთევზეობა.

გუნდა 57. იარაღი და სხვა ნივთები თევზის დაჭერისათვის და მოშენებისათვის ხმარებული.

გუნდა 58. მეთევზეობის ნაწარმოები: ახალი და შესანახად მომზადებული; ახალი თევზი, ხაზილალა

წელა, გამხმარი და გამოყენილი თევზი, დომი, ზურგიელი, წებო და სხვა. ხიზილალა თუნუქის კოლოფებში ან კათხებში უნდა იყოს ჩადებული, ისე, როგორც საბაზროდ მზადდება; თევზები მთლიანად უნდა იყოს წარმოდგენილი.

გუნდა 59. თხზულებანი თევზის დაჭერაზედ და თევზის მოშენებაზედ ნაწერი.

(შემდეგი იქნება).

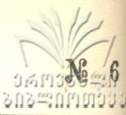

«მწყემსი»-ს კორამსკონდენსია დაბა სუჯუნდაში.

მთელს გურია-სამეგრელოს ეპარქიაში მარტო დაბა სუჯუნდაში არსებობს დღეს ერთი საეკლესიო-სამრევლო სკოლა ქალთათვის. ეს სკოლა დაარსდა აქ 1886 წელში ბლალოჩინის დეკანოზის სვიმონ მლიავეს და მასწავლებლის შილიმონ მატკაეას თაოსნობით. დ. სუჯუნის მკვიდრთა სასიხარულოდ დაურჩათ სკოლის დაარსება. სკოლის გახსნისათანავე სკოლაში შესვლის მსურველნი ბევრი აღმოჩნდა, მაგრამ ბევრს, ადგილის უმექონელობისა გამო, უარი ეთქვა. დღეს სკოლაში სწავლობს ორმოცი ყმაწვილი; ამათში 30 ქალია და 10 ვაჟი. სწავლის საქმე კარგად მიდის. ძალებს სხვა სავალდებულო საგნებს გარდა ასწავლიან: კერვას, ქსოვას და ქარგვას. ბალობას ამ სკოლაში ასწავლის ბ. შილიმონ მატკაეა. მოსწავლე ქალებისაგან არის შედგენილი მგალობელთა გუნდი, რომელსაც რიგიანად შეუძლია მთელი წირვის წესის გალობა ეკლესიაში. შოველივე ამისათვის მადლობის ღირსია სკოლის მასწავლებელი ქალი ქ. ნ. ბუგუნაშვილი, რომელიც მუყიათად ეკრძება თავის მოვალეობას.

დღიდგან სკოლის დაარსებისა დიდ შემწეობას აძლევს მასს ნივთიერის მხრით ბლალ. დეკანოზი მ. სიმონ მლიაეა და ბ. შილიმონ მატკაეა. სკოლის დაარსების დროს პირველმა შესწირა ორმოცი მანე-

თი და მეორემ ერთი თუმანი. ამათივე თაოსნობით სკოლის სასარგებლოდ კაი ძალი ფული შეიკრიბა და დღესაც იკრიბება ხალხში. როგორც ვაფიგეთ, იმდენი ფული შეკრებილა სკოლის სასარგებლოდ, რომ ადვილად შეუძლიათ საკუთარი სახლი შეიძინონ სკოლისათვის. თუ ეს მოხერხდა, შეიძლება ზემოთ აღნიშნული პირების მეცადინეობით გაიხსნას მეორე კლასიც და ამით ცოტათი მაინც დაკმაყოფილდება სუფუნელების ნატურა.

აქვე არ შეგვიძლია არ აღვნიშნოთ ისიც, რომ ბლალ. დეკანოზს მ. სიმონ მლიაევს ამ სკოლის გარდა დიდი ღვაწლი მიუძღვის საზოგადოდ მის საბლალოჩინო მახრაში საეკლესიო-სამრევლო სკოლებზე. მ. დეკანოზი ყველგან უხსნის ხალხს, რომ სწავლა ყველასათვის საჭიროა და ამიტომ ურჩევს ყველას, რომ როგორც ვაჭები, ისე ქალებიც შეიყვანონ სკოლებში.

ფ. მიქაძე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

აპრილის თთვის თერამეტსახალს-სენაკში კრება აქვს ადგილობრივი სასულიერო სასწავლებლის ოლქის სამღვდლოების დეპუტატებს. ამ კრებაზე საბოლოოდ უნდა გადაწყდეს სასულიერო ოთხ კლასიანი სასწავლებლის ახალ-სენაკში დატოვება და ან სხვა ადგილს გადატანა.

* *

როგორც ვაფიგეთ, მაისის თვეში იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატების კრება არის დანიშნული ქ. შუთაისში. არებამ, სხვათა შორის,

უნდა განიხილოს თავისი სასულიერო სასწავლებლის ზოგიერთი საქმეები.

* *

ზორის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველმა ბ. ღათოშვილმა თორმეტი წლის განმავლობაში სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველად მსახურებისათვის მიიღო ანნას მესამე ხარისხის ორდენი.

* *

მსვეე ორდენი მიუღიათ აფხაზეთის ეპარქიის მღვდელს მ. იასონ ჩაჩანიძეს და მლადიკავკაის ეპარქიისას მ. ლაფრენტი წერეთელს მათდამი სამრევლოებში მართლ-მადიდებელი ქრისტიანობის გავრცელებისათვის.

* *

ზამოვიდა უწმიდესი სინოდის უქაზი, რომლის ძალით სასულიერო სასწავლებლების მასწავლებელთა აღკრძალული აქვს სხვა სასწავლებლებში გაკვეთილების აღება, თუ ამაზე ნება-რთვა არ ექმნათ ადგილობრივი მღვდელთ-მთაერებისაგან.

* *

12 მარტს, პეტერბურგში, სამების ეკლესიაში წირვის წინ მოსკოვის და ძოლომენსკის მიტროპოლიტს იოანე იკეს უკურთხებია ერთი ბერ-მონაზონი ქალი სახელად იუვენალი ბოდბისის დედათ-მონასტრის წინამძღვრად.

* *

ასტრახანიდამ გაზეთს «НОВ. ИНИЦ.»-ს სწერენ შემდეგს: «ამ დღეებში მე ვიყავი იმ ეკლესიაში, რომელშიაც დასაფლავებულხი არიან საქართველოს ბატონის-შვილის ბაქარის ქალი პრასკოვია და მეუღლე ქაზეთის მდიენის ბურგენისა. ბაქარის ქალი დასაფლავებულია საკურთხევის მანლობლად.

მის სასაფლაოს ზემოთ კედელზე არის შემდეგი წარწერილობა მართულსა და რუსულს ენებზე: «მაიილე-ბული ქვეშევრდომილი:—ჯვარსა მართლის: მეფის ბაქარის: ასული ჩჩილი: პრასკოვია: მომხსენეთ: ყოველთა: სოფელმან ამან მიმილო თეცა იელოსის იმ-ს ქრისტეს აქეთ ჩლმზ». ბატონის-შვილის ბაქარის ქალის სასაფლაოს პირ-და-პირ. დასაფლავებულია ბურგენის მეუღლე, რომლის საფლავის ქვაზე არის შემდეგი ზედ-წარწერა მართულს ენაზე: «საფლავსა ამასა შინა მივაბარე სხეული ასული ლელა თანა-მომცხედრე ძახეთის მდივანისა ბურგენისა: ვინც წაიკითხოთ, შენდობა მიბრძანეთ». ეს ეკლესია არის აღშენებული ლეთის-მშობლის დაბადების სახელზე; როგორც ზებირ-გადმოცემა მოგვიხსრობს, იგი აღუშენებია ბურგენის მეუღლეს. ამ ეკლესიაშივე ვნახე ერთი ძველი ქართული სახარება, რომლის პირველ ფურცელზე შემდეგი ზედ-წარწერა: «სადიდებელად წმიდისა სამებისა დიდად ამაღლებული-სა სრულიად რუსეთისა და თვით-მპყრობელისა კეთილ-მორწმუნისა იმპერატორისა ანნა იოანეს ბრძანებითა მეფისა ბაქარისა მახტანგის ძისათა.

«შენდობითა და კურთხევითა წმიდითა მართლ-მადიდებელთა სწოდთა საფასეთა და წარსადიდებლად არქივისკოპოსისა იოსებისათა: გაკეოდა საბეჭდავი და დაიბეჭდა წმიდა ესე სახარება დიდსა სამეფუფოსა ქალაქ-სა მოსკოვს, ქრისტეს აქეთ ჩლმთ (1729 წ.), თოვესა იენისის იმ-ს». ამ ფურცლის მეორე გვერდზე არის გამონათული საქართველოს გერბი. ამავე ეკლესიაში ვნახე ვერცხლის პატარა ჯვარი, რომელიც შეუწირავს ვილაცა ქართველს. როგორც შევითქვე, ამ ეკლესიის წიგნთ-საცავში ყოფილა მრავალი მართული ხელთ-ნაწერები».

სწავლა და შეკნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილ-ვნეობაზე

სიტყვა,

თქმული დღესა ხარებისასა.

ძმანო და დანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

თუმცა აწინდელი დღესასწაული დიდ არს და სასიხარულო ყოველთა კაცთათვის, გარნა უმეტესად დედა-კაცთათვის, რადგანაც ვდღესასწაულობთ ჩვენ ხარებასა შოვლად-წმიდისა მარიამისასა. ამისთვის დღეს სიტყვასა და მოძღვრებასა ჩვენსა მივაქცევთ განსაკუთრებით ქრისტიანულთა ქალთა მიმართ. ამ განზრახვით, პირველად მოვიყვან და წავიკითხავ თქვენს წინაშე რაოდენთამე მუხლთა წიგნისაგან ისუ ზირაქისა, რომელიც იყო წარჩინებული სიბრძნითა მწერალი ძველისა აღთქმისა. შევიტყვოთ, რა ზნეობას მოითხოვდა იგი ქალთაგან, რას, უქებდა იგი ქალთა და რას უწუნებდა მათ, რა შეხედულობა და აზრი ჰქონდათ ძველი აღთქმის მწერალთა დედაკაცების ზნეობაზე და ყოფა-ქცევაზე. ეს მით უმეტესად იქნება დღეს შესაფერი, რომ ამას წინად, თვით ამ დღესასწაულს, ჩვენ მოვიყვანეთ და აღვიხსენით აზრნი და შეხედულობანი ქალთა ზედა მეორისა, უმეტესად შესანიშნავისა და ბრძნისა, ძველი აღთქმის მწერლისა, ესე იგი სოლომონ ბრძნისა. მამასაღამე შეწვევითა ლეთისათა, ვიწყოთ ჩვენი საუბარი.

*) თქმულ არს ქუთაისის სობორში იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელის მიერ.

ისუ ზირაქი წიგნსა შინა თვისსა, პირველად, ოცდა მეხუთესა თავსა შინა, აღწერს თვისებათა და ჩვეულებათა ცუდისა, ბოროტისა დედაკაცისასა, შერმედ, ოცდა მეექვსესა თავსა შინა აღწერს კეთილსა, სათნოსა ქალსა. ჩვენც პირველად მოვიყვანოთ სიტყვები ოცდა მეხუთისა თავისა, და მერმე ოცდა მეექვსისა.

უმჯობეს ანს ცხადება ლომთა თანა და კეშახთა, ვიდრე ცხადება დედა-კაცისა ბოროტისათანა (თავი 25, 18).

იქნება ეს სიტყვები ვისმეს თქვენგანს ეჩვენოს ნამეტან ფიცხლად და უადგილოდ, მეტადრე ვისაც არ გამოუყვლია ცხოვრება ბოროტისა დედაკაცისათანა, ის იფიქრებს ამ სახით. მაგრამ თუ ჰკითხავთ იმ კაცებს, რომელთაც დიდხანს უცხოვრიათ ბოროტთა დედაკაცთა თანა, ისინი დასთანხმდებიან ისუ ზირაქის აზრსა. მართლა, ერთობ დიდი უბედურება და მოუთმენელი განსაცდელი არის ცხოვრება ბოროტისა დედაკაცისათანა.

სიბოროტე დედაკაცისა შეუცვლის სახეს მისსა, და დაბნელებს პირს მისსა, ვითარცა ძაძა (თავი 19). ამ მუხლს ბევრი აღსნა არ უნდა. სიბოროტე გულისა შეცვლის და გააფუჭებს სახესა, არა თუ დედაკაცისას, არამედ მამაკაცისასაც; მაგრამ, რადგანაც პირისაზეც დედაკაცისათვის უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს, ვიდრე მამაკაცისათვის, ამისთვის აქედგან ის უნდა ვისწავლოთ, რომ სიბოროტე გულისა ამ მხრივაც უფრო დიდ ვნებას აძლევს დედაკაცს.

მცირე ანს ყოველი სიბოროტე წინააღმდეგ სიბოროტისა დედაკაცისა (მუხ. 21), — ესე იგი დედაკაცის სიბოროტე უფრო დიდი არის, ვიდრე სხვა სიბოროტე. რისთვის? მისთვის, რომელ ქალს ლმერთმან მისცა უფრო ჩვილი გული, ლომობიერი ხასიათი, და თუ ქალმან ეს ბუნებითი თავისი თვისება შესცვალა, ბოროტი შეიქმნა, უფრო საძაგელია.

ჩისხვა და ურცხვანობა და კდუმა დიდი დედაკაცისა, უკეთუ ხელმწიფებს ქმარს მისსა (მუხ. 24),

— ესე იგი, თუ დედაკაცა უფლობს, ანუ უფროსობს თავის ქმარზეო, ის დიდი სირცხვილი, კდება და ურცხვანობა არისო. იქნება აქ ვინმემ ამის წინააღმდეგი იფიქროს: განა არ შეიძლება, რომ ზოგჯერ ცოლი უფრო ჰკუიანი და მხნე იყოს, ვიდრე ქმარი მისი? ცუდი რა იქნება, რომ იმან დაიწყოს უფროსობა ოჯახში, და ამით ოჯახი გაკეთდეს? არა, დანო ჩემნო! შთროსობა და უფლება ცოლისა ქმარსა ზედა, როგორც ძველს აღთქმაში, აგრეთვე არც ახალს აღთქმაში არ არის შენდობილი. რაც გინდა უმჯობესი და უგონიერესი იყოს ცოლი ქმარსა ზედა, მაინც იმას უნდა ემორჩილებოდეს. ოჯახის წარმატებას და გაკეთებას ეს არ დაუშლის, მშრის პატივისცემა და მორჩილება შეიძლება კეთილად შეერთდეს ზრუნვასა, შრომასა და გაკეთებასა ოჯახისასა.

გული მდაბალი და პიჩი მჭმუნვარე და დაწულულება გულისა დედაკაცი ბოროტი (მუხ. 25), — ესე იგი ქმარსა ბოროტის დედაკაცისასა პირი მჭმუნვარე აქვს და წყლულება აქვს გულში.

ხელით უძღური და მუხლით დახსნილი დედა-კაცი, რომელიცა ანა ქნატრის ქმარსა მისსა (მუხ. 26). დედაკაცისაგან დასაბამი ცრადვისა, და მათ მოკვდებით ყოველნი (მუხ. 28).

ასე სასტიკად და ფიცხლად აღწერს ისუ ზირაქი ბოროტსა, ცუდსა დედაკაცსა; გარნა, ნაცულოდ ამისა, იგივე ისუ ზირაქი ძრიელ შეამკობს და აქებს დედაკაცსა კეთილსა.

დედაკაცისა კეთილისა სანატრელ ანს ქმარი, და რიცხვი დღეთა მისთა მჩნობლ (თავ. 26, 1). მსე იგი ბედნიერი და სანატრელი არის კეთილი ქალის ქმარი, მისი ცხოვრება ქვეყანაზე ორ-კეც იქნება, ესე იგი ერთი ორად გაგრძელდება. ამ აზრს, მე მგონი, ყოველი კაცი და ქალი დასთანხმდება. მინ არ იცის, რა ბედნიერება არის კაცისათვის კეთილი ცოლი, ისიც უეჭველია, რომ ამისთანა ქალის ქმარი უფრო დიდ ხანს იცხოვრებს ქვეყანასა ზედა. როგორც შთოთი და მწუხარება შეამოკლებს ცხოვრებასა კაცისასა,

მსგავსადვე მყუდროება და სინარული შინაური გააგრძელებს მას.

დედაგატი კეთილი ახარებს ქმარს მისსა, და წელთა მისთა აღასკებს მშვიდობითა (მუხ. 2).

მდაბალი დედაგატი ახარებს ქმარს მისსა და მკვლთა მისთა განახარებს ხელაგნება მისი (მუხ. 16).

ნიჭი უფლისა—დედაგატი მდუმარე (მუხ. 17).

მადლი მადლისა ზედა დედაგატი მორცხვედი. (მუხ. 19).

აჰა, როგორ შეამკობს ისუ ზირაქი კეთილსა დედა-კაცსა. სჩანს, რომ ძველ აღთქმაშიაც დედაკაცებში მოსწონდათ მორცხველობა, მდუმარება, კეთილობა, მყუდროება, ოჯახის მეურნეობა და ოჯახისათვის მხრუნველობა. თუ ძველ აღთქმაში ესრეთი იყო მხედველობა და დანიშენა ქალისა, მით უმეტესად ახალ აღთქმაში კაცნი უნდა იყვნენ შემკობილნი იმავე და უმჯობესითა სათნოებითა.

ღანო ჩემო, მორწმუნეო ქრისტიანეო, ქალისაგან ახალი აღთქმის სწავლა უფრო ამალღებულსა სათნოებასა მოითხოვს და უფრო ამალღებულსა დანიშნულებასა უჩვენებს მას. ამაზე დიდი და ვრცელი ლაპარაკი არის საჭირო, მაგრამ მეშინის გაგრძელება სიტყვისა, რადგანაც გრძელი წირვლოცვა იყო და დიდი ხანია სდგებართ აქ. ამისთვის ახლა მხოლოდ რაოდენთამე მოკლეთა სიტყვათა შინა აღვიხსნი თქვენ, რა მნიშვნელობა აქვს და როგორი უნდა იყოს ახალი აღთქმის ქალი.

როდესაც გავიხსოვნებთ ერთად ყოველთა იმ სიტყვათა და სწავლათა, რომელნი არიან თქმულნი ახალი აღთქმის საღმრთო წიგნებში, შესახებ ქალების ზნეობისა და მათი ყოფა-ქცევისა. და, ამასთანავე, როდესაც ერთად წარმოვიდგენთ ყოველთა მათ სახეთა და მაგალითთა, რომელი მოგვეცეს ჩვენ მრავალგვართა წმიდათა ქრისტიანულთა ქალთა, ქალწულოთა, მოწამეთა, ღირსთა: მონაზონთა, დედათა, მეუღლანოეთა და სხვათა ქალთა, წმიდათა შორის შერაც-

ხალთა, და, მეტადრე, როდესაც წარმოვიდგენთ იმ ქალწულოსა, რომელსა დღეს მთავარ-ანგელოსმან მიართვა ხარება და რომელსა წმიდა ეკლესია უწოდებს: უპატოონესად ქერობიმთასა და აღმატებით უზესათესად სერაბიმთასა, მაშინ მოკლედ ისე უნდა გამოვსთქვათ, რომ ქრისტიანულის ქალის მნიშვნელობა ის არის, რათა იყოს იგი მცველი, განმამტკიცებელი, განმავრცლებელი სიწმინდისა, პატოხანი ზნეობისა დამამყარებელი და აღმაღორძინებელი ქრისტიანულის ცოლ-ქმრობისა, მამა-შვილობისა, ერთი სიტყვით, ოჯახის ცხოვრებისა, სიწმინდისა და ზნეობისა. რადიდი და მაღალი არის ეს მნიშვნელობა, ამას მოკლედ ვერ ახსნის კაცი. მხოლოდ იმას დაუმატებ: ნეტარ არს ის ქვეყანა და ერი, რომელსა შინა ქალნი არიან წმინდისა ზნეობისა, პატოხანის ცხოვრებისა. ის ქვეყანა და ერი ყოველთვის იქნება წარმატებასა შინა ბედნიერებასა. წინააღმდეგ ამისა, უბედურ არს და სატირალ ის ქვეყანა და ერი, რომელსა შინა ქალთა დაივიწყეს თვისი მნიშვნელობა, მიიღეს ცუდი ზნეობა, დაიწყეს დაფანტული, ქრისტიანულის ზნეობის წინააღმდეგი ცხოვრება. მალე წარხდება და დაეცემა ის ქვეყანა და ერი.

იესო მაცხოვარო! მეოხებითა ჰოვლად-წმიდისა ღვდისა შენისათა, ზოგვეც ჩვენ პირველი და განაშორე ჩვენგან მეორე. ამინ.

სიტყვა კირილე უილოსოფოსისა ყოველთა კაცთა მიმართ მათრობელ სასამელაგის შესახებ.

ნათარგმნი რუსულიდან.

ბი მათრობელი სასმელი რას მოგვითხრობს ყოველთა კაცთა: ბერთა, მღვდელთა, მეფეთა, თავადთა, მდიდართა, ღარიბთა, გლახაკთა, ქალთა, მოხუცებულთა და ჯაბუკთა: მე ვარ დამათრობელი სასმელი და ძლიერი ყოველთა ნაყოფთა ქვეყანისა-

თა. ძირისაგან მალღოსა, ტომისაგან ძლიერისა, დედისაგან კეთილ-შობილისა და შექმნილ ვარ ღვთისაგან. მაქვს ფერხნი გრძელნი, გარნა სუსტნი; მაქვს მუცელი გაუმაძღარი. ხელთა ჩემთა უპყრის ყოველი ქვეყანა. თავი მაქვს მალალი, გონებით არავეს არ ვემზავსები, ერთ ვარ მრავალ-მეტყველი და თვალვებით ურცხვი. უკეთუ მე გამიცნოს ვინმემ, იქმნეს იგი მძაფვ, ულოცველ, მძინარ და უგუნურ. ბუღისაგან მისისა მწუხარება არ განეშოროს, თვალთა მისთა ხინათლე მოაკლდეს, გონება დაუწლოუნდგეს და საკმელი ტკბილი ვერ იგემოს. სასა მისი მალიად აღმოშრებოდეს, მუდამ სმიდეს, კვალად ითვრებოდეს და ამ ნაირის უგუნურებით განვლიდეს ღვთისა მისთა. აღვძრა მასშინა გულის თქმანი ხორციელნი ყოველთა ზედა ბოროტთა განზრახვათა და შთავადლო იგი ყოველთა მცნებათა ღვთისათა.

ამას მოგვითხრობს დამატობელი სასმელი: უკეთუ გამიცნოს ვინმე თავადთაგანმა, უწინარეს ყოველისა გავხადო იგი: ამაპრტავენ, მედიდურ, უგუნურ, უაზრო, მრისხანე და უმოწყალო ხალხთა ზედა. იწყებდეს იგი სმას თვისთა მეგომართათანა ღამეობით და იძინებდეს, ვიდრე შუადღემდე. იქმნას ყველასაგან განკიცხულ და შეგინებულ — და როდესაც შთავარდეს იგი საგონებელსა თვისსა, ბევრი იტიროს და ტირილისა მისისაგან ვერა რაი სარგებელი ნახოს. ამას მოგვითხრობს დამატობელი სასმელი: უკეთუ გამიცნოს ილუმენმა, მღვდელმა ანუ ღიაკონმა, იქმნან იგინი არცა ღვთისა და არცა კაცისა, იყვენ იგინი ყველასაგან შეძულებულ და ხარისხი თვისი მათ დაჰკარგონ.

ამას მოგვითხრობს დამატობელი სასმელი: უკეთუ გამიცნოს ვინმე ღიდებულთაგანმა, გავხადო იგი ბოროტ, უმოწყალო და ვერცხლის მოკვარე. მეფეთა და მთავართაგან იქმნას იგი განრისხულ და მოკლებულ თვისსა ხარისხსა. მარადის სტიროდეს და იგლოვდეს უბედურობისათვის თვისისა.

ამას მოგვითხრობს დამატობელი სასმელი: უკეთუ გამიცნოს ვაჰარმა ვინმე, მსწრაფლ დაეღარო-

ბო, დაეგლახაკო და მწუხარე ვყო იგი ყოველსაშინა. მლიდეს იგი სამოსლითა ძველითა და ფეხ-საცმელითა დაგლეჯილითა. იწყოს მან კეთილთა კაცთაგან სესხება ოქროისა და ვერცხლისა, დაავიარებდეს ცოლსა და შეილსა თვისსა. მლიდეს იგი კარის კარ და არავენ განიკითხვიდეს, ხედიდენ რა მას უზომო სიმთვრალესა და სილატაკესაშინა.

ამას მოგვითხრობს დამატობელი სასმელი: უკეთუ გამიცნოს სოფლის კაცმა, ვატარო იგი ღობისა შინა, სახლი მისი დაეცარიელო, შთავადლო იგი ვალსა შინა, ხალო ცოშვილნი მისი მიესცეს სხვათა მსახურად.

ამას მოგვითხრობს დამატობელი სასმელი: უკეთუ გამიცნოს მონამან მეფისამან, ანუ თავადისამან, შეეძულო იგინი თავისა ბატონთა. იქმნან იგინი არცა გლეხ, არცა აზნაურ და მოვიდნენ იგინი გაუსწორებლობასა შინა მათის ზნეობისა.

ამას მოგვითხრობს დამატობელი სასმელი: უკეთუ გამიცნოს ვინმე მოხუცებულთაგანმა, წარვართვა მას გონება, სიჭაბუკე მისი დაეღუპო, გავხადო ბოროტად, ხალო ბარზედა უგულვებელი ვყო და ღდენი სიმწარისანი მოუელინო მას.

ამას მოგვითხრობს დამატობელი სასმელი: უკეთუ გამიცნოს დედა-კაცმან, შექმნა იგი: მთვრალ, მძაფვ და მსუქან. უკეთუ არავენ განერიდოს ბოროტ სიმთვრალეს, იქმნან იგი კერპ, შეჩვენებულ. ძვრბთა ვერ ძალოდსთ ქმნა კეთილისა და ბოროტისა, გარნა მემთვრალენი ყოველსა ბოროტსა იქმონან. უკეთუ სმიდეთ სადიდებელად ღვთისა, ვერა რა გავნებდეთ, რამეთუ მოციქული პაფლე სწერს: «გინა თუ სჯამდეთ, გინა თუ სმიდეთ, გინათუ რასაცა იქმდეთ, ყოველსავე სადიდებლად ღვთისა იქმოდეთ», (ა. კორ. თავი 10, მუხ. 31).

მთვრალი არაჟამს არ იქმნების ღმობიერ, მუდამ სცოდაფს, არ ინანებს და ემზავსება ეშმაკეულს. ის იტანჯება ნებსით თვისით და იმზადებს საუკუნო სატანჯველსა.

ამისათვის გლოცავ თქვენ ძმანო, შეიგონეთ და ფხიზელ იქმენით, მოერიდეთ უზომო სიმთვრალესა. მთვრალი კაცი მსგავსია ღორისა, რომელიც განურჩევლად დადის აქა იქ და თავისი უწმიდური ტუჩით სწუჭქნის მიწასა და ძირსა ვენახისასა. ლოთი კაცსა ქუჩა-ქუჩა დაეთრევა, ყოველი კაცის სახლსა და ეზოში უკითხავად შედის, ყველგან ყურს უგდებს და იკვლეს, თუ სად სმენ, ან სად არის ღვინობა? გლოცავ თქვენ და გამცნებთ, ძმანო, რამეთუ მრავალნი დაღუპულნი უზომო სიმთვრალითა. პაეღე მოციქული ამბობს: «მემთვრალენი ვერ დაიმკვიდრებენ სასუფეველსა ღვთისასა, იგინი ერთბაშად განცხრებიან ავაზაკთა თანა საუკუნესა სატანჯველსა შინა». რამდენი ღიღებულნი და სათნომყოფელნი ღვთისანი დაღუპულნი უზომო სიმთვრალითა. მეფენი მრავალნი განმორებულნი სამეფოთა თვისთა. მღვდელ-მთავართა დაუკარგავთ სამღვდელ-მთავრო, ძლიერი დაუძლურებულა, მამაცი დაღუპულა მახვილითა, მდიდარი გაღარიბებულა. ჯან-მრთელი დასნეულებულა და სხე. მემთვრალენი უღვთისგანგებოდ იხოცებიან, ვითარცა ნებსით დამღრჩველნი. სიმთვრალესა შინა მკვდარი, მკვლელია თავისა, ის არის საძულელი ღვთისაგან და მეგობარი ეშმაკისა, ჯერ არს დაცვა თავისა უზომო სიმთვრალისაგან, რამეთუ სიმთვრალით მოხდების ყოველივე ბოროტება. სიმთვრალე ღუპავს გონებას, მუსრავს სიმრთელეს და ჰკარგავს სარგებლობას. უზომო სიმთვრალე უმეტესად აქცევს, აღატაკებს და ამონავეებს ხალხსა. ის ახდენს შფოთსა და სიმძულვარეს ძმათა შორის, ის გაჰყრის მოსიყვარულე ცოლ-ქმართა. მისგან მოხდება მუხლის კვეთება, ხელების ცახცახი თვალის სიბნელე, ის ამახინჯებს პირის-სახეს და ხდის კაცსა სასაცილოდ ფხიზელთა.

მინ არის საძაგელი და საზიზლარი? ლოთი.

მინ არის მეძაიქი? ლოთი. მისა აქვს თვალები დაღურჯებული? ლოთს.

მინ არის სახე შეცვლილი? ლოთი. მინა სწუხს მუდამ? ლოთი. მინ არის მძინვარე? ლოთი. მინ

ობრავს ყოველთვის? ლოთი. ლოთი არ ემსგავსება არც კაცს, არც პირუტყვს, არამედ ეშმაკს.

ლოთს განმორებული ყავს ანგელოსი, ის მოუღლებულია ხალხისაგან. ლოთი პირდაუბმელი ენა ჭარტალა არის.

მინ არის ღვთისათვის საზიზლარი? ლოთი. მინ დაეთრევა ქუჩა-ქუჩა? ლოთი. მინ არის შიშველი, რცხენია და იმალება ხალხისაგან? ლოთი? მინ ითერება მუდამ? ლოთი. მინა კვდება ანახდეულად? ლოთი. მინ არის ყოვლად უმზგავსი? ლოთი. მის შთაგდებენ კუპრსა და გენიასა? ლოთს. მის ამოდის პირიდან სიმყრალე? ლოთსა.

მინა სჭამს ყველაზე ადრე? ლოთი. მის ეპარება ცისკრის ლოცვა? ლოთს. მინ არის ჭირეული, მოჩხუბარი? ლოთი.

მის აწვალებენ ნაირ-ნაირი სატანჯველითა? ლოთს.

მინ ისერება ტალახში? ლოთი. მინ დაეცა და გაიტება თავი? ლოთმა. ბლოცავ თქვენ, ძმანო, რათა მოერიდოთ ბოროტ სიმთვრალეს. უშესაბამოა უზომო სმა. რიგია წყალიც ზომიერად ისვას. ცოტას დაღვედეთ ღვინოსა. პირველი სასახმო მარგებელია, მეორე გამამხიარულებელი, მესამე დამათრობელი, მეოთხე დამათრობელი, ხოლო მეხუთე შემაჩვენებელი და სამაცდურია.

ძმანო, ნუ დაითვრებით ღვინითა. ცეცხლი ახურებს ოქროსა, ვერცხლსა და რკინასა, ხოლო ღვინო სჯის გულსა კაცისასა. უკეთუ სმიდეთ ზომიერად, მუდამ ფხიზელი იყნეთ და გონიერ, რამეთუ პირველიდამევე ღვინო შექმნილ არს მხიარულებისათვის და არა უგუნურ სიმთვრალისათვის. სულის სიმხიარულეა ზომიერად სმა, დამღუპველია სულისა უზომოდ ღვინის სმა.

სადმთოა წყნადის სიტყვები საყურადღებოდ მკითგნადეთა.

1) არა აღუთმენელ ღვინო და საყვედრელ

რეით, უკეთუ ვინმე ძმა სახელ-ღებულ იყვეს მეძაე,
ანუ ანგარ; გინა კერა-მსახურ, ესე ერთარსა მიათანა,
არცალა სქამოდ.

მღვ. მისეილ გაკაშელოვი.

რ ე დ ა ქ რ ი ა ი ს ზ ა ს უ ხ ი .

ბ. ი. წ—ლს. ჩვენი ხალხისათვის მინტა-და-მინტ
საინტერესო ან არის ნ — ის ბიოგ-
რაფიული მათხრობა. ცალკე წიგნა-
კად თუ დაბეჭდავთ, კარგს იზამთ.

ნ. მა—ლს. თქვენ იწერებით: «ძლიერ ჩის წვა-
ლებით ვისწავლე რაიმედე ასოს წე-
რა», და ესლავე ლექსის წერასა-
თვის კი მიგიუყიათ სული!..

დ. ნ. ხუციკვს. უახლის სობოროსე ჩვენს უურნალ-
ში არა დაბეჭდილს რა. რა კითხვა
უნდა იმას, რომ ჩვენს მღვდელს
წესის აგება არ შეუძლია სსვა
საწმუნოების პირზე... წიგნაკები
გამოგზავნა სულ ექვსი მანეთის.

ბ. გ. მარ—ნიას. ამ ჩვენ აშინოვებს უკვლანი იტო-
ბენ. ჩვენ გვაქვს საქმე გარის
მარქმედებასთან და არა მის სახელთან.
თქვენი წერილი მივიღეთ და დიდის
სიამოვნებით წავიკითხეთ, მაგრამ ზო-
გიერთ პატრიუსადებ მოსაზრებათა გამო
ვერ ვბეჭდავთ.

მღვ. კ. გ—ქს. ნუ გეშინიათ! რადგან აგრე შე-
უზღრისხართ სიღარიბეს, შეგვიწვეთ
ნასვეარი წლის გაზეთის ფასი.

მღვ. ნ. ბ—ქს. სამი შეიღ კაპეიანი ფოსტის
მარკა გამოგზავნეთ და მიიღებთ
აღნათქვამ პრემიას... თქვენი ლექ-
სები არ იბეჭდებიან.

მღვ. ნ. ლ—ქს. თქვენი სტატია: «ბავშვის, ზნე-
ბრივი და რელიგიური აღზრდა»
არ იბეჭდება. ასეთი სწავლა
საჭიროა ჯერეთ მასწავლებელთათვის.
იმ მარწაფეს, რომელსაც აღმზრდელად
უზნეო და უწმუნო მოძღვარი ჰყავს,
ვერ გასწორებს ვერც პესტა-
ლოვის და ვერც კამენსკის სწავლა-
დარიგება!..

ქკ—ე უგ—ქს. რადგან აგრე შეუწუხებისხართ სი-
ღარიბეს, გამოგზავნით გაზეთს,
მაგრამ თქვენს საუბარს არ ექმნება
ადგილი გაზეთში, რადგან ჯვარზე
უკვე იყო დაბეჭდილი ჭადაგება ჩვენს
უურნალში.

მღვ. მ. გ—ქს. ერთობ დაგიგვიანებიათ. დიდი ხანია
უკვლეოვმა გაიარა!.. კარგს იზამთ,
რომ ლექსების წერას თავს დაანუ-
ბებდეთ.

ი ს უ ი ლ ე ზ ი ა ნ

დეკანოზი დავით დამბაშიძისაგან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში: ბრიჭუროვის, ჩარაკიანის და ცენტრალურ წიგნის მაღაზიებში, ქუთაისში: ძმ. შილაძეების წიგნის მაღაზიაში, ქვირილაში: თვით გამომცემელთან და ხონში: წერეთლის წიგნის მაღაზიაში.

საქართველოს საეკლესიო

ისტორია,

ფასი ყლით—ცხრა შუური

ქართული ღრეცხანა,

თავთა მეზველობით, ქორონიკონით და მართლ-მადიდებელი ეკლესიის უმთავრესი დღესასწაულების ისტორიული მოთხრობით.

ფასი უყლოთ 30 კ. და ყლით 45 კ.

ახალი ვარაზდანი

ფასი ერთი მანეთი.

ეს წიგნი განხილული და წება დართულია კავკასიის საეპიშოპოსოსის რევიზიისაგან.

მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრულების დროს საჭირო.

სახელმძღვანელო წიგნი,

ფასი ყლით ხუთი შუური.

ახალი სასულიერო კონსისტორიათა

წესდებულებანი,

ფასი ყლით—50 კ. და უყლოთ 40 კ.

მ ც ხ ე თ ი ს ტ ა ძ ა რ ი

ჭ

წმიდა ნინო,

ქართველთ განმანათლებელი

სურათებით ფასი 25 კ.

გაენათის მონასტერი

და ცხოვრების ადწერა მეფის

დავით აღმაშენებლისა.

ფასი ექვსი შუური.

წმ. მოწამენი დავით და კონსტანტინე

მოწამეთის მონასტერი

ფასი 5 კაპეიკი.

სარწმუნოებრივი და ზნეობრივი შინაარსის და სახალხო საკითხავი წიგნაკები:

ვასილი დიდი, სურათით—ფასი	2 კ.
მირამა უფლისა, ,, ,, ...	2—
დიდ-მარხვის წინ, ,, ,, ...	2—
ხარამა ყოვლად წმიდა დვთის-მშობლისა, სურათით	2—
ბზობა სურათით	2—
ალღომბა სურათით	2—
პონტოელი პილატეს მეუღლის წერილი თავის მეგობარ ქალთან	5—
მეფე სოლომონ ბრძენი, სურათით	5—
ცხოვრების ადწერა წმ. მოც. სწორის დიდის მთავრის ვლადიმირისა	2—
წმიდა ნინა ქართველთ-განმანათლებელი შიომღვიმის მონასტერი და ცხოვრების ადწერა დიდისა მამისა ჩვენისა შიოსი	2—
	5 კ.

შინაარსი: სასურველია და საჭირო, რომ სულიერმა მკურნალი იყოს სარწმუნოებრივი მკურნალიც. — სასოფლო მკურნალობისა და მრეწველობის ნაწარმოებთა გამოყენების უზრუნველყოფა. — «მწეუქსი»-ს კარგად შენახვა. — ახალი ამბები და შენიშვნები. — სიტყვა, თქმული ყოვლად საძველელ იმერეთის ეპისკოპოსის განბრძნის მიერ. — სიტყვა გირილე ფილესოფოსისა ყოველთა კაცთა მიმართ მათრებელ სასმელების შესახებ. — რედაქციის პასუხი. — განცხადებანი.